

**STANOWISKO
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO**

**w sprawie
projektu *Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności
2021-2027 w Polsce***

Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego z zainteresowaniem przyjął projekt „Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce”. Podkreśla również, że upublicznienie tego długo oczekiwanego dokumentu, z uwagi na zawarte w nim wstępne rozstrzygnięcia, umożliwi opracowanie dojrzałych projektów nowych programów regionalnych.

Niestety dopiero skierowanie projektu Umowy Partnerstwa do konsultacji społecznych pozwoliło Zarządowi Województwa, który będzie pełnił funkcję Instytucji Zarządzającej kolejnego programu regionalnego dla województwa warmińsko-mazurskiego poznać przewidzianą dla tego programu alokację oraz ramy finansowe interwencji proponowane dla Polski Wschodniej.

Po ich analizie Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego stwierdza, że **zaproponowana programowi regionalnemu na lata 2021-2027 podstawowa alokacja jest rażąco niska. Spośród mniej zamożnych regionów Województwo traci najwięcej - niemal 29% w stosunku do budżetu programu perspektywy 2014-2020, podczas gdy alokacja dla Polski jest mniejsza jedynie o ok. 9%.**

- Jeśli chodzi o wysokość proponowanej alokacji, to propozycja dla województwa warmińsko-mazurskiego plasuje je na 11. miejscu wśród województw. Większa redukcja dotknęła jedynie cztery województwa metropolitalne (dolnośląskie, małopolskie, pomorskie i wielkopolskie). Co więcej dwa z nich otrzymują niższe środki z powodu sukcesu gospodarczego, który spowodował ich włączenie do kategorii regionów przejściowych. Równocześnie województwo warmińsko-mazurskie dotyka znaczne zmniejszenie alokacji w stosunku do województw o podobnie niskim rozwoju-społeczno gospodarczym (np. lubelskiego - 8.1 pp, podkarpackiego - 7.4 pp, podlaskiego - 10.6 pp, świętokrzyskiego - 10 pp). Pod względem proponowanej alokacji funduszy UE w przeliczeniu na jednego mieszkańca warmińsko-mazurskie **spada pierwszy raz z pierwszej na czwartą pozycję w kraju**. Jednocześnie województwu, które pod względem powierzchni zajmuje czwartą pozycję w kraju proponuje się alokację, która w przeliczeniu na 1 km² plasuje je na 14. miejscu w kraju. Tymczasem powierzchnia regionu jest istotna w kontekście kosztów inwestycji finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego podkreśla, że **propozycja alokacji dla województwa pozostaje w sprzeczności z polityką Rządu RP deklarowaną w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030**. Dokumenty te

wskazują, że zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze zarówno społecznym, gospodarczym, środowiskowym jak i przestrzennym to główne priorytety Rządu RP do 2030 r. Jednocześnie zgodnie z nimi wyzwaniem dla polityki regionalnej jest zmniejszenie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego podregionów oraz przeciwdziałanie kumulacji problemów społeczno-gospodarczych, szczególnie na obszarach peryferyjnych, położonych z dala od dużych ośrodków miejskich i na styku województw. Zdiagnozowano, że obszarami największej koncentracji problemów rozwojowych i w największym stopniu zagrożonymi trwałą marginalizacją są skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, a **kumulacja tych obszarów występuje głównie w pasie północnej i wschodniej części kraju**. Na niekorzystną sytuację regionu na tle innych województw Polski wpływają również takie czynniki jak peryferyjne położenie, w tym negatywne konsekwencje bliskości zewnętrznej granicy Unii Europejskiej - z Federacją Rosyjską oraz niska gęstość zaludnienia a także uwarunkowania historyczne.

Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego wskazuje, że dla określenia właściwej dla regionu alokacji środków należy wziąć pod uwagę wyzwania, które przed nim stoją.

- Pod względem postępu spójności gospodarczej wewnątrz Polski, mierzonej przyrostem PKB na mieszkańca według parytetu siły nabywczej w latach 2004-2019, województwo warmińsko-mazurskie zajęło 16. miejsce. W tym czasie dystans regionu do średniej unijnej zmalał o 12 punktów procentowych.
- Pod względem udziału wydatków publicznych pochodzących ze źródeł polskich w całości nakładów inwestycyjnych sektora publicznego województwo warmińsko-mazurskie również plasuje się na 16. miejscu w Polsce. Stanowią one nieco ponad 40% i obejmują nie tylko nakłady budżetu państwa, ale także np. jednostek samorządu terytorialnego. Jednocześnie według prognoz w 2020 roku pozycja regionu pod względem PKB na mieszkańca w stosunku do 2019 r. pogorszy się. Nastąpi spadek z 15. na 16. pozycję. Tymczasem zgodnie z wynikami dostępnych badań to polityka spójności ma największy w skali kraju wpływ na rozwój gospodarczy regionu.
- Powyższe oznacza, że przy tak niskiej proponowanej alokacji programu regionalnego i de facto braku inwestycji budżetu państwa (np. zaledwie 3% alokacji w ramach pierwszego konkursu drugiego etapu Funduszu Inwestycji Lokalnych) prawdopodobieństwo pogorszenia się pozycji regionu pod względem PKB na mieszkańca jest duże. Wskazuje to również, że Fundusze UE są inwestowane w województwie mądrze i efektywnie. **Najważniejszy jednak i niezaprzeczalny jest fakt, że to właśnie kwota funduszy UE wydatkowanych w regionie decyduje o jego rozwoju lub stagnacji.**
- A więc jedyną nadzieją dla Warmii i Mazur są zewnętrzne źródła finansowania. Zatem dla mieszkańców naszego regionu członkostwo Polski w Unii Europejskiej od 2004 r. i możliwość korzystania z budżetu Wspólnoty to prawdziwa przepustka do rozwoju i nowoczesności.
- Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie warmińsko-mazurskim od lat jest najwyższa w kraju. W 2020 roku region jako jedyny charakteryzował się jego dwucyfrowym poziomem (10,1 %).

- Wartość wskaźnika międzygałęziowej dostępności transportowej, będącego syntetyczną miarą jakościową dostępności czasowej z uwzględnieniem rozwoju społeczno-gospodarczego, plasuje region na 14. miejscu w kraju.
- Doświadczenie pokazuje, że beneficjenci z województwa warmińsko-mazurskiego przegrywają konkurencję o środki z programów krajowych. W latach 2014-2020 do regionu spłynęło z nich, z wyłączeniem Programu Operacyjnego Polska Wschodnia, jedynie ok. 6,8 mld zł środków unijnych. Jest to jedna z najniższych wartości spośród wszystkich regionów (13. miejsce w kraju).

Mając powyższe na uwadze **Zarząd Województwa wnioskuję o zwiększenie alokacji programu regionalnego adekwatnie do przedstawionych powyżej uwarunkowań**, które zostały udokumentowane w prezentacji Marszałka Województwa wygłoszonej podczas spotkania konsultacyjnego projektu Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 dedykowanego województwu warmińsko-mazurskiemu.

Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego wnosi także o upublicznienie algorytmu podziału środków na programy, ponieważ z przekazanych dotychczas informacji wynika jedynie, jakie wskaźniki zostały w nim uwzględnione. Jednocześnie Zarząd Województwa podkreśla, że dotychczas nie prowadzono z samorządami województw dyskusji, ani konsultacji w sprawie algorytmu. Uniemożliwiłoby to jego merytoryczną ocenę. Zarząd Województwa wyraża opinię, że fakt ten znacząco ogranicza transparentność planowania operacyjnego i poddaje w wątpliwość zastosowanie zasady partnerstwa w tym procesie.

Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego wnioskuję, aby w Umowie Partnerstwa na lata 2021-2027 zostały określone obiektywne warunki brzegowe podziału pozostałych 25% alokacji programów regionalnych, tj. łącznie ok. 7,1 mld zł. Jest to niezbędne do zapewnienia transparentności tego procesu.

Dla przygotowania spójnego i komplementarnego systemu interwencji funduszy europejskich w Polsce konieczne jest określenie linii demarkacyjnej pomiędzy programami regionalnymi a krajowymi. To samo dotyczy demarkacji pomiędzy programami regionalnymi, a Programem dla Polski Wschodniej oraz Krajowym Planem Odbudowy.

Dodatkowo **Zarząd Województwa podkreśla, że konieczna jest zmiana koncepcji finansowania Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na poziomie wojewódzkim.** Dotychczasowe rozwiązania umożliwiały finansowanie związków ZIT z krajowej pomocy technicznej. Proponuje się stosowanie zasad obowiązujących w okresie 2014-2020 również w przyszłej perspektywie. Innym akceptowalnym rozwiązaniem mogłoby być zagwarantowanie w programach regionalnych (w ramach pomocy technicznej) dodatkowych środków na ten cel. Instrument ten służy wdrażaniu programów zarówno krajowych jak i regionalnych. Również ten aspekt powinien zostać uwzględniony przy podziale środków pomocy technicznej. Ma to istotne znaczenie w kontekście jednoczesnego proponowanego zmniejszenia środków pomocy technicznej w programie regionalnym z 3,88% wdrażanej alokacji w przypadku woj. warmińsko-mazurskiego do 3%.

Zarząd Województwa opierając się na wieloletnim doświadczeniu wdrażania programów współfinansowanych ze środków UE **stwierdza, że zaproponowane środki pomocy technicznej są niewystarczające w stosunku do kosztów funkcjonowania systemu zarządzania programu**

regionalnego i postuluje ich zwiększenie co najmniej do łącznej wysokości 3,5% wdrażanych środków EFRR i 4% wdrażanych środków EFS+ – tzn. 3,63% wdrażanej łącznie alokacji.

Jednocześnie Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego deklaruje wolę współpracy przy przygotowaniach nowego okresu wdrażania polityki spójności w Polsce, a także gotowość do jak najszybszego rozpoczęcia dialogu na temat poruszonych w niniejszym stanowisku kwestii.